

Samenvatting onderzoeksprogramma WODC 2022, 1^e tranche

1) Preventieprogramma ouderschap (extern)

Ter voorkoming van ouderschap van gewelddadige en/of ondermijnende criminaliteit zijn eerder interventies ontwikkeld zoals 'Alleen jij bepaalt wie je bent'. Er bestaan nog geen interventieprogramma's ter voorkoming van radicalisering. De achtergronden van radicalisering en ondermijning lijken echter deels te overlappen, zo is de indruk in de praktijk. Ook gaat het om misdadervormen die soms in elkaar overvloeien. De vraag is dan ook of het bestaande programma tevens kan worden ingezet ter preventie van radicalisering. Nagegaan wordt of deze vermoede samenhang wordt bevestigd door bevindingen in de internationale onderzoeksliteratuur. Het onderzoek probeert antwoord te geven op de vraag wat precies onder radicalisering en ondermijning moet worden verstaan. Wat is bekend over de achtergronden van radicalisering en ondermijning? In hoeverre stemmen individuele en contextuele achtergrondfactoren bij beide fenomenen overeen?

2) Indicatieve Kostenbatenanalyse kansspelen op afstand (extern)

De aanleiding voor dit onderzoek is de inwerkingtreding op 1 april 2021 van de Wet Kansspelen op afstand en recent aangescherpte maatregelen ter voorkoming van kansspelverslaving. Ter voorbereiding van de evaluatie van deze wet in 2024 beoogt dit onderzoek de directe en indirecte kosten en baten gerelateerd aan het kansspelbeleid in kaart te brengen. Zo moet onder andere duidelijk worden wat de maatschappelijke kosten zijn van kansspelverslaving.

3) Verplicht financieel toezicht jeugd (extern)

In september 2020 is een pilot financieel toezicht jeugd van start gegaan met een looptijd van twee jaar. Het proefproject is bedoeld voor jongeren die in aanraking zijn gekomen met het strafrecht en beoogt het risico op recidive te verminderen, problematische schulden terug te dringen en perspectief te bieden voor een gezonde financiële huishouding. Tot nu toe zijn echter slechts vijf deelnemers ingestroomd en de vraag is waardoor dat komt.

4) Evaluatie jeugdreclassering (extern)

Sinds de decentralisatie van de jeugdhulp in de Jeugdwet (2015) wordt jeugdreclassering uitgevoerd door regionale gecertificeerde instellingen. In de afgelopen jaren hebben enkele van deze instellingen de landelijke methode voor jeugdreclassering doorontwikkeld tot een methodiek jeugdreclassering 2.0 (JR 2.0). Door in deze procesevaluatie de methodiek van JR 2.0 vanuit de literatuur te toetsen en de uitvoering van JR2.0 in de praktijk te onderzoeken moet blijken of het programma goed is onderbouwd, uitgevoerd wordt zoals bedoeld en of de methodiek effectief kan zijn voor de beoogde doelgroepen.

5) Geslachtsnaamwijziging en wijziging slavennamen (extern)

Op grond van het Besluit geslachtsnaamwijziging kan iemand onder bepaalde voorwaarden zijn achternaam laten wijzigen, waarbij de kosten voor rekening zijn van de aanvrager. Er wordt een uitzondering gemaakt voor slachtoffers van bepaalde misdrijven. Zij kunnen onder voorwaarden in aanmerking komen voor kosteloze naamswijziging. Onder die categorie vallen ook mensen met namen die verband houden met het slavernijverleden. Dit onderzoek moet uitwijzen of er behoefte bestaat aan naamswijziging bij de genoemde groep, wat de omvang is van de groep en of te verwachten is dat deze wens ook bij andere groepen leeft.

6) Evaluatie actieplan verbetering feitenonderzoek jeugdbescherming (extern)

Vertegenwoordigers van Jeugdzorg Nederland, de Raad voor de Kinderbescherming, LOC Zeggenschap in zorg, het Landelijk Netwerk Veilig Thuis en de VNG hebben gezamenlijk het Actieplan feitenonderzoek jeugdbescherming opgesteld. Het doel van het Actieplan is om te komen tot goed feitenonderzoek en onderbouwde besluiten in de jeugdbeschermingsketen, met betrokkenheid van kinderen en ouders. In deze procesevaluatie wordt nagegaan of het feitenonderzoek in de praktijk verloopt zoals beoogd.

7) De gevolgen voor DJI van de toegenomen aandacht voor ondermijnende criminaliteit (extern)

Er is in de justitiële inrichtingen sprake van een toegenomen instroom van gedetineerden die betrokken zijn bij georganiseerde ondermijnende criminaliteit. De vraag is of dit tot veranderingen

noopt in de organisatie van het gevangeniswezen. Zo zijn sinds 2020 Bureaus Inlichtingen en Veiligheid (BIV) operationeel binnen de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI), die informatie en signalen over risicovolle gedetineerden verzamelen. Daaruit blijkt dat er mogelijk criminele netwerken tijdens detentie ontstaan en dat criminele activiteiten vanuit detentie worden aangestuurd. Het landelijk BIV kan gegevens van gedetineerden uit verschillende inrichtingen combineren en daarmee bijvoorbeeld overplaatsingen voorkomen die leiden tot samenplaatsing van gedetineerden uit eenzelfde crimineel netwerk. Het ligt voor de hand om informatie te gaan delen met het recent opgerichte Multidisciplinair Interventieteam (MIT), dat de kennis aanwezig bij verschillende organisaties in de rechtshandhaving samenbrengt met het doel criminele structuren bloot te leggen en duurzaam te verstoren. Voorts is het nodig de praktijk rond gedragsrapportages over gedetineerden te bezien. Deze vormen een belangrijke schakel in de detentiefasering en toepassing van het vrijhedenbeleid. Er zijn aanwijzingen over terughoudendheid bij het personeel om negatieve gedragsbeoordelingen op te maken. Daarvan lijkt in het bijzonder sprake bij gedetineerden betrokken bij georganiseerde criminaliteit, dit vanwege bedreigingen en intimidatie van diezelfde gedetineerden. Een en ander komt de werkzaamheid van het vrijhedenbeleid niet ten goede.

8) Meldingsbereidheid Zelfmelders (extern)

Het opkomstpercentage van veroordeelden die zich vrijwillig bij een justitiële inrichting melden om de opgelegde straf of maatregel te ondergaan, de zogeheten 'zelfmelders', ligt al jaren rond de 50%. Dit brengt met zich mee dat de andere 50% ten laste van de politie komt in de arrestantenprocedure en vervolgens op een niet te controleren moment instroomt bij de DJI. Een en ander levert dubbel werk op en extra druk op de keten. Er kan veel tijd overheen gaan voordat een zelfmelder zijn straf kan gaan uitzitten. Om te komen tot een versnelling van de doorlooptijden, zoals omschreven in het Actieplan Strafrechtketen, wordt het zelfmeldproces herijkt en verbeterd met aandacht voor de eigen invloed van de veroordeelde. Met het oog daarop wordt onderzocht wat de oorzaken zijn van de geringe meldingsbereidheid van 50% van gestraften in de zelfmeldprocedure.

9) Evaluatie wetswijziging recht op omgang na partnerdoding (extern)

Op 1 januari 2018 is de wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek in verband met het clausuleren van het recht op contact of omgang na partnerdoding in werking getreden. Dit geeft de kinderrechter de bevoegdheid op advies van de Raad van de Kinderbescherming (RvdK) een beslissing te nemen over contact of omgang van kinderen met de ouder die zijn/haar partner heeft gedood. De RvdK had vóór de inwerkingtreding van deze wet niet de wettelijke verplichting om de wenselijkheid van een contact- of omgangsregeling te onderzoeken en hiertoe een verzoek te doen aan de kinderrechter. Een belangrijke vraag in dit onderzoek is of de wetswijziging niet onnodig juridiserend heeft gewerkt en daarmee alsnog het belang van het kind schaadt. Ook wordt nagegaan hoe de aanwijzing van een bijzonder curator heeft uitgepakt.

10) Achtergronden hardnekkige HIC-daders (extern)

Uit WODC-onderzoek naar criminele carrières van High Impact Crime (HIC)-daders blijken verschillende dadertrajecten, waaronder een groep hardnekkige HIC-daders. Nader onderzoek is wenselijk naar de achtergronden en problematiek van verschillende HIC-daders nu onduidelijk is waarom sommigen wel en andere niet een criminele carrière met HIC-delicten starten, continueren of daar later mee stoppen. Vanuit literatuur en recent empirisch onderzoek zijn ook diverse risicofactoren voor het continueren van een HIC-carrière bekend, maar niet duidelijk is of er risicofactoren worden gemist, welke beschermende factoren er zijn en hoe deze op elkaar inwerken. Het doel van dit onderzoek is meer inzicht te krijgen in de mechanismen die spelen bij de keuze voor instapdelicten, het continueren van een HIC-carrière of het stoppen daarmee. Daarbij wordt vooral om een kwalitatief (etnografisch) onderzoek onder de doelgroep gevraagd dat ook hypothesen kan opleveren voor toekomstig onderzoek.

11) Evaluatie Halt-interventie (intern)

De Halt-interventie is de meest gebruikte buitenstrafrechtelijke afdoening in Nederland bij minderjarigen. In 2006 heeft een effectonderzoek plaatsgevonden. Sindsdien is de doelgroep verruimd en de afdoening doorontwikkeld. Uit een literatuurstudie in 2016 bleek dat de Halt-interventie veelbelovend is, maar op punten aanpassing verdient. In 2020 is een nieuwe methodiekhandleiding van de Halt-interventie in gebruik genomen. Halt streeft in de komende

jaren naar erkenning door de Erkeningscommissie Justitiële Interventies (EJI). Dit geeft aanleiding tot een meerjarige proces- en effectevaluatie. Onderzocht wordt of de Halt-interventie wordt uitgevoerd zoals beoogd, welke knelpunten zich in de praktijk voordoen en of de Halt interventie werkt. In het laatste gaat het primair om de effectiviteit van Halt op verminderen van recidive, maar wordt ook gevraagd de gevolgen van de Halt-interventie op andere doelen te onderzoeken.

12) Monitor Jeugdcriminaliteit 2022-2023 (intern)

Ondanks de dalende criminaliteitscijfers blijven jeugdigen disproportioneel betrokken bij criminaliteit ten opzichte van oudere leeftijdsgroepen. Sinds 2010 geeft de Monitor Jeugdcriminaliteit (MJC) periodiek inzicht in dit fenomeen op basis van politie- en justitieregistraties en van zelfrapportage onder een representatieve steekproef van 10- tot 23-jarigen. De MJC bestaat uit meerdere deelprojecten, namelijk zelf gerapporteerde delinquentie, jeugdige verdachten, jeugdige strafrechtelijke daders en sancties, geografische verschillen in jeugdcriminaliteit en synthesestudie. De MJC wordt van 2022 tot 2026 doorontwikkeld en twee keer uitgevoerd. Daarbij gaat de aandacht vooral uit naar de ontwikkeling van de jeugdcriminaliteit in Nederland (en enkele nabije omliggende landen). Welke verschillen doen zich daarin voor naar type bron, bevolkingsgroepen, type delict of geografische gebieden (buurten, gemeenten, regio's) en naar type afdoening? Hoe zijn deze ontwikkelingen te duiden?

13) Het traject (niet) uitgeplaatste gedetineerden (extern)

Uit onderzoek naar de implementatie van strengere regels inzake de procedure voor detentiefasering die genomen zijn naar aanleiding van de casus Michael P., blijkt dat het aantal uitplaatsingen in 2020 ten opzichte van 2018 sterk is gedaald. Dit roept de vraag op of hier sprake is van (deels) ongewenste neveneffecten. Mogelijk leidt het nieuwe werkproces ertoe dat gedetineerden die daar wel voor in aanmerking zouden komen, niet of later worden uitgeplaatst van een penitentiaire inrichting naar een inrichting voor forensische zorg. Welke overwegingen liggen ten grondslag aan het niet doorgaan of stopzetten van een uitplaatsing naar de forensische zorg? Krijgen deze gedetineerden op een andere wijze nog behandeling? Hoe ziet de aard en het verloop van de behandeling en van de voorbereiding op terugkeer eruit bij gedetineerden die wel en die niet worden uitgeplaatst?

14) Behoeften van slachtoffers van grootschalige geweldsincidenten (extern)

De afgelopen jaren hebben zich, met bijvoorbeeld de tramsnslag in Utrecht en het schietincident in Alphen a/d Rijn, in Nederland verschillende grootschalige geweldsincidenten voorgedaan. Om slachtoffers van dergelijke incidenten zo goed als mogelijk bij te kunnen staan of hulp te kunnen bieden, is het van belang om te weten of de 'reguliere' slachtoffervoorzieningen daarvoor voldoende zijn, of dat deze categorie slachtoffers (ook) andere wensen/behoefte/hulpvragen heeft.

15) Evaluatie betalingsregelingenbeleid (extern)

Financiële sancties worden het vaakst opgelegd van alle strafrechtelijke sancties. Veel burgers krijgen ermee te maken. Omdat burgers deze boetes niet altijd (in één keer) kunnen betalen is een betalingsregelingenbeleid ontwikkeld. Dit beoogt volledige betaling van de sanctie, zonder burgers die financieel kwetsbaar zijn (verder) in problemen te brengen. De evaluatie omvat drie onderdelen: het betalingsregelingenbeleid strafrechtelijke financiële sancties, de bevoegdheid van de minister om geldboetes onder 340 euro te beëindigen en de zogeheten noodstopprocedure waarbij de inning van boetes door het Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB) onder voorwaarden voor maximaal vier maanden wordt stopgezet. Onderzocht wordt hoe vaak deze procedure heeft geleid tot schuldhelpverlening en tot betaling van de sanctie c.q. het treffen van een betalingsregeling. Voorts wordt nagegaan wat de effecten in de praktijk zijn van de mogelijkheid strafrechtelijke financiële sancties in termijnen te betalen.

16) Recidivemonitor Forensische Zorg (intern)

Het WODC heeft in 2021 een onderzoeksprogramma afgerond dat de strafrechtelijke recidive onder (voormalige) ontvangers van forensische zorg in kaart bracht. De wens is om deze recidivemetingen voort te zetten. Het betreft zowel de recidive gepleegd tijdens de forensische zorg als de recidive die plaats vindt nadat de forensische zorg is afgelopen. Verder wordt gevraagd om meer inzicht te geven in de effecten van de forensische zorg. Daarbij is het van belang aan te

sluiten bij het lopende onderzoeksprogramma naar de evaluatie van de Wet Forensische Zorg dat door het WODC wordt uitgevoerd.

17) Zevende meting Monitor nazorg ex-gedetineerden (intern)

Om de relatief hoge recidive onder ex-gedetineerden terug te dringen, wordt voor, tijdens en na detentie gewerkt aan de re-integratie van gedetineerden. Het gevangeniswezen, de reclassering en de terugkeergemeenten werken samen om gedetineerden te ondersteunen bij de oplossing van veelvoorkomende problemen die zich manifesteren op vijf terreinen: het aanvragen en verkrijgen van een identiteitsbewijs, het vinden van onderdak na ontslag uit de justitiële inrichting, werk vinden of een uitkering aanvragen, een opleiding volgen of andere tijdsbesteding vinden, tijdens detentie inzicht krijgen in schulden en een plan maken om die af te lossen en tot slot continuïteit van zorg/ondersteuning tijdens en na detentie. De situatie van (ex-)gedetineerden wordt op de genoemde aspecten onderzocht zoals die was voor detentie en zoals die is na detentie. Daarbij wordt gelet op veranderingen tussen de tijdstipmomenten.

18) Vervolgonderzoek Geschilbeslechtingdelta (intern)

Uit de Geschilbeslechtingdelta 2019 blijkt dat er sprake is van afnemend gebruik van rechtshulp en procedures en van verminderd doelbereik. De vraag is of deze trends betekenen dat er sprake is van slechtere toegang tot het recht – in het algemeen of voor bepaalde groepen burgers of bij bepaalde typen problemen. Een antwoord daarop vergt meer diepgravend onderzoek waarbij uitgebreider kan worden ingegaan op mogelijke achterliggende oorzaken van afnemend gebruik van rechtshulp en procedures en van verminderd doelbereik.

19) Mogelijke vrijstelling tegemoetkomingen en schadevergoedingen bij wettelijke schuldsaneringen en minnelijke schuldhulpverlening (extern)

Onder de minnelijke schuldhulp en de wettelijke schuldsanering moet een persoon die onder dat traject valt, een geldelijke vergoeding voor materiële of immateriële schade afdragen om zo de schuldeisers te betalen. Dat geldt ook voor schadevergoedingen en financiële tegemoetkomingen van de overheid (en ook bij letselschade). De Tweede Kamer heeft bij motie van de leden Ceder/Westerveld gevraagd of het mogelijk is dat deze vergoeding buiten het traject wordt gehouden. Een juridische analyse moet duidelijk maken of en hoe aanpassing van de Faillissementswet en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening zich verhoudt tot inbreuk op het eigendomsrecht van schuldeisers.

20) (Voorlopig) hoger beroep ingesteld door bestuursorganen in zaken tussen burgers en bestuursorganen (intern)

Het deelprogramma burgergerichte overheid, onderdeel van het programma stelselvernieuwing rechtsbijstand, is gericht op het vergroten van het vertrouwen tussen burger en overheid door onnodige procedures binnen het bestuursrecht te voorkomen. Het onderzoek verschaft inzicht in die gevallen waarin een bestuursorgaan het initiatief neemt (voorlopig) hoger beroep in te stellen in een gerechtelijke procedure tegen een burger. Duidelijk moet worden om welke aantallen het gaat en welke bestuursorganen betrokken zijn. Wat is de aard van de onderliggende problematiek en om welke wet- regelgeving gaat het? Wat zijn de redenen voor indiening van het hoger beroep en de uitkomst ervan? Ook de wijze waarop de burger is begeleid in de fase van hoger beroep komt aan de orde. Zo wordt wellicht een aangrijpingspunt gevonden om onnodige procedures tegen te gaan. Ook kan de uitkomst mogelijk een impuls bieden aan een werkwijze die conflicten tussen burgers en overheid voorkomt of in een vroeg stadium beslecht.

21) Evaluatie Innovatiewet Strafvordering (extern)

De Innovatiewet Strafvordering is in het leven geroepen om alvast een aantal wijzigingen in het nieuwe Wetboek van Strafvordering in de praktijk te kunnen beproeven. Dit wetsvoorstel maakt zes pilots mogelijk die naar verwachting in het voorjaar van 2022 zullen starten. Het onderzoek moet duidelijk maken of de voorgenomen wettelijke regeling in de pilots volstaat of dat bijstelling, aanvulling dan wel flankerende maatregelen nodig zijn voor een goede uitvoering. Tevens wordt op basis van de pilotprojecten bekeken welke financiële uitvoeringsconsequenties voortvloeien uit de voorgenomen wettelijke regeling. De pilots hebben betrekking op (1) een voorziening voor de rechter in eerste aanleg of hoger beroep om de Hoge Raad prejudiciële vragen te kunnen stellen in strafzaken; (2) een regeling dat na inbeslagneming van een geautomatiseerd werk later binnenkomende berichten voor een bepaalde periode kunnen worden onderzocht in het kader van

de opsporing; (3) netwerkzoeking mogelijk maken na inbeslagneming in het kader van de opsporing; (4) audiovisuele opnamen onder voorwaarden kunnen gebruiken als vervanging van een volledig proces-verbaal; (5) de mogelijkheid bieden dat een aantal lichtere opsporingsbevoegdheden door de hulpofficier van justitie kan worden uitgeoefend; (6) regelen op welke wijze mediation kan plaatsvinden na aanvang van het onderzoek op de terechtzitting

22) Geweld en agressie tegen journalisten (extern)

In het afgelopen jaar heeft een reeks incidenten plaatsgevonden waarbij journalisten het doelwit waren van agressie en geweld. Naar aanleiding daarvan heeft de minister aan de Tweede Kamer toegezegd om te onderzoeken in welke mate journalisten in Nederland slachtoffer worden van agressie en geweld en welke maatregelen daartegen zouden kunnen worden genomen. Specifiek zal daarbij aandacht worden besteed aan de mogelijke uitbreiding van het taakstrafverbod. Het onderzoek brengt de aard en omvang van agressie- en geweldsdelicten tegen journalisten in kaart en inventariseert welke typen daders bij dit geweld betrokken zijn.

23) Evaluatie van de screener Wet wapens en munitie (extern)

Met de introductie van de e-screener is een nieuw, digitaal, beoordelingsinstrument toegevoegd aan het beoordelingstraject bij aanvragen om wapenvergunningen op basis van de Wet wapens en munitie. Op grond van de uitkomsten van de e-screener test wordt een indicatie aan de korpschef gegeven over de psychische gesteldheid van de aanvrager. Dit instrument vervangt op dit moment gedeeltelijk het inlichtingenformulier dat door de aanvrager zelf ingevuld moest worden en daarna met de politie werd doorgenomen. Het onderzoek beoogt onder meer te reconstrueren wat met de invoering van de e-screener is beoogd en hoe het implementatieproces is verlopen. In hoeverre wordt het instrument toegepast zoals de wetgever heeft beoogd?

24) Evaluatie Wet drugs in het verkeer (extern)

De Wet drugs in het verkeer, in werking getreden op 1 juli 2017, geeft opsporingsambtenaren de bevoegdheid om bestuurders die vermoedelijk onder invloed van drugs deelnemen aan het verkeer, te bevelen mee te werken aan een speekseltest of aan een onderzoek van de psychomotorische functies en de oog- en spraakfuncties. Daarnaast is met deze wet een afzonderlijke strafbaarstelling voor het rijden onder invloed van drugs geregeld. Met dit evaluatieonderzoek wordt aan de wettelijke verplichting voldaan om de wet binnen vijf jaar te evalueren.

25) Evaluatie Actieplan wapens en jongeren (extern)

Het Actieplan wapens en jongeren, in november 2020 van start gegaan, beschrijft het samenwerkingsverband van vijftien betrokken gemeenten, het Openbaar Ministerie, de politie, Halt, de Jeugdreclassering, de Raad voor de Kinderbescherming, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid en de ministeries van JenV en OCW. Het doel is om een ommekeer te bewerkstelligen in het wapenbezit en -gebruik onder (vooral) jongeren. In welke mate dragen de gekozen maatregelen en interventies bij aan het terugdringen van het bezit van steekwapens onder jongeren en het voorkomen van steekincidenten? Geven de geconstateerde effecten aanleiding om de aanpak van de problematiek bij te stellen? In het onderzoek worden hiervoor aanbevelingen gedaan.

26) Aanpak grensoverschrijdende voetbalvandalisme en Benelux stadionverboden (extern)

Het betreft hier een rechtsvergelijkend onderzoek naar binnen de Benelux overdraagbare beperkende maatregelen zoals het stadionverbod. Het onderzoek past in een verkenning van mogelijkheden om een internationaal overdraagbaar stadionverbod te realiseren. Uit deze studie moeten aanbevelingen voortvloeien voor de interparlementaire assemblee van de Benelux betreffende de internationale voetbalveiligheid en de aanpak van racisme.

27) Maatschappelijke kosten criminele carrières (nader te bepalen)

Het doel van dit onderzoek is inzicht te krijgen in de kosten van een (hypothetische) criminele loopbaan, ten opzichte van de kosten van een 'gewone' maatschappelijke carrière en bijvoorbeeld een loopbaanpad waarbij een beginnende criminele carrière wordt bijgestuurd met hulpverlening en jongerenwerk. Ook de maatschappelijke kosten van slachtofferschap kunnen hierin mogelijk

worden meegenomen. Het onderzoek inventariseert tevens bestaande interventies en gaat in op de effectiviteit daarvan bij het voorkomen of afbreken van een criminele carrière.

28) Niet-strafbare intimidatie via wettelijke middelen (extern)

Niet-strafbare intimidatie van decentrale overheidsmedewerkers en (politieke) ambtsdragers door middel van wettelijke middelen en procedures is een nog weinig beschreven onderwerp. Medewerkers en ambtsdragers worden als een verpersoonlijking van de overheid gezien en alle woede en intimidatie richt zich specifiek op hen. Het gevolg kan zijn dat geïntimideerde functionarissen hun gedrag veranderen, zich op een andere afdeling laten plaatsen of zelfs ontslag nemen naar aanleiding van intimiderende procedures. Getroffen organisaties en personen gaan als gevolg hiervan de afweging maken of zij vasthouden aan een besluit, of dat ze de eiser maar gelijk geven. Dit om eindeloze procedures te voorkomen. Het geeft getroffen organisaties en personen een gevoel van onmacht, onrecht en onzekerheid. Welke vormen van niet-strafbare intimidatie van overheidsmedewerkers en (politieke) ambtsdragers zijn te onderscheiden en wat is de omvang van de verschillende vormen? Hoe kan tegen de verschillende vormen al worden opgetreden? Hoe kunnen ze al worden voorkomen? Welke aanvullende mogelijkheden zouden gecreëerd kunnen worden om op passende en effectieve wijze tegen de verschillende vormen op te kunnen treden? En om ze te kunnen voorkomen?

29) Monitor FINEC (intern)

Financieel Economische Criminaliteit (FINEC) is een divers en breed criminaliteitsterrein dat grote schade veroorzaakt voor burgers, bedrijven en overheden, maar ook voor het milieu. Tot op heden ontbreekt een verdiepend beeld van de aard van financieel economische criminaliteit. De monitor FINEC wil die leemte vullen en richt zich op ernstige vormen van fraude en milieucriminaliteit en op de criminele geldstromen die met deze misdrijven gepaard gaan. De monitor genereert verdiepende kennis over de aard en ontwikkelingen van deze fenomenen. Het gaat daarbij onder andere om de modus operandi die door daders wordt toegepast, de faciliterende actoren die daarbij optreden, de achtergrond van daders en de illegale geldstromen. Tevens wordt gekeken welke parallellen er bestaan tussen verschillende domeinen en deelgebieden. De monitor FINEC is een samenwerkingsverband tussen het WODC en het Functioneel Parket van het OM.

30) Evaluatie elektronische dienstverlening burgerlijke stand (extern)

De Wet elektronische dienstverlening burgerlijke stand biedt sinds 1 juli 2015 het kader voor invoering van de mogelijkheid tot elektronische aangifte van overlijden, sinds 1 juli 2016 voor de elektronische melding voorgenomen huwelijk (en registratie partnerschap) en, sinds 1 januari 2020, de e-geboorteaangifte. Het uitgangspunt: de wet faciliteert, en gemeenten besluiten zelf tot al dan niet invoering, op eigen verantwoordelijkheid. De wet is gefaseerd ingevoerd. Ter uitvoering van algemene wettelijke eisen aan de te gebruiken systemen van gegevensverwerking geldt per 1 juli 2015 het Besluit elektronische dienstverlening burgerlijke stand. Dat stelt een aantal beperkte, maar wel concrete, nadere technische randvoorwaarden waaraan de systemen moeten voldoen. Dit onderzoek laat zien hoeveel gemeenten inmiddels gebruik maken van de elektronische weg voor de genoemde drie handelingen. Tevens biedt het inzicht in het kosteneffect van de openstelling van de elektronische dienstverlening op de bedrijfsvoering van de burgerlijke stand. Ook wordt onderzocht of het Besluit elektronische dienstverlening burgerlijke stand van 4 mei 2015 qua vereiste technische randvoorwaarden nog voldoende actueel is.

31) De effecten van des- en misinformatie op de opvattingen en het handelen van burgers (extern)

De verspreiding van des- en misinformatie is door recente actualiteiten in de schijnwerpers komen te staan, bijvoorbeeld door de Russische inmenging in de Amerikaanse verkiezingen van 2016 of de 'infodemie' rondom COVID-19. De vraag of beïnvloedingsoperaties, waaronder des- en misinformatie, effect hebben op de opvattingen en het handelen van mensen, is op basis van bestaande wetenschappelijke inzichten niet eenduidig te beantwoorden. Bovendien is het merendeel van deze studies buiten Nederland verricht, met name in de Verenigde Staten. De Nederlandse politieke en maatschappelijke context verschilt echter. Zo is in vergelijking met de Verenigde Staten het vertrouwen in de media in Nederland hoger, en is het medialandschap en het politieke systeem minder gepolariseerd. Dit onderzoek dient inzicht te geven in het effect van specifieke informatieconsumptie, waaronder complottheorieën en des- en misinformatie, op de

opvattingen en het daadwerkelijk handelen van burgers, alsmede in de context en de factoren die bijdragen aan dat effect.

32) Online rechtsextremisme en rechtsterrorisme (extern)

De huidige contraterrorisme aanpak is zo ingericht dat deze ook toepasbaar is op de dreiging vanuit rechtsextremistische en -terroristische hoek. Met het oog op de ontwikkeling van de rechtsextremistische onlinenetwerken, en de daaruit voortvloeiende dreiging, is echter aanvullende kennis nodig over hoe beleidsmatig ingegrepen kan worden op het ecosysteem van sociale-mediaplatformen en het pad dat gebruikers volgen van mainstream sociale media, naar Alt-techplatformen waar rechtsterroristische content wordt gedeeld, naar gesloten platformen, alsook de rol van algoritmes daarbij. Wat zijn de stappen en triggers die deelnemers zetten en welke onderliggende technische processen van algoritmes leiden tot de zogenoemde sociale-mediafuij met steeds extremere boodschappen en informatie? Enerzijds is dit een technisch verhaal, anderzijds is het ook sociologisch wat betreft de patronen van menselijke gedragingen in het online domein.

33) Bewustzijn in samenleving over dreiging door statelijke actoren (extern)

In de Nederlandse samenleving lijkt sprake van (relatieve) onbekendheid met het fenomeen van statelijke dreigingen. Dit draagt bij aan de kwetsbaarheid van potentiële doelwitten, zoals het bedrijfsleven, de wetenschap, 'high potentials', adviesorganen of diasporagemeenschappen. Het kabinet erkende in de Kamerbrief 'Tegengaan statelijke dreigingen' van april 2019 dan ook dat bewustwording een belangrijke schakel is in het verhogen van de weerbaarheid tegen de dreiging vanuit statelijke actoren en gaf aan daarop te willen inzetten. Een nader onderzoek naar de mate van gebrekkig bewustzijn als een kwetsbaarheid verhogende factor kan inzicht geven in welke sectoren (doelwitten) het bewustzijn over deze dreiging daadwerkelijk ontbreekt, dan wel laag is, alsook op welke specifieke terreinen er lacunes zijn.

34) National Risk Assessment (NRA) terrorismefinanciering 2022 (intern)

Doel van deze NRA is het actualiseren van de eerder geïdentificeerde risico's op terrorismefinanciering met de grootste potentiële impact en van de 'weerbaarheid' van het beleidsinstrumentarium gericht op de preventie en bestrijding van terrorismefinanciering in Nederland. Bij 'weerbaarheid' gaat het om de werking van het beleidsinstrumentarium, waarbij geldt: hoe hoger de weerbaarheid, hoe beter de risico's worden tegengegaan. Beide worden vervolgens tegen elkaar afgezet, hetgeen uitmondt in een overzicht en duiding van de Resterende Potentiële Impact (RPI) van de grootste terrorismefinancieringsrisico's.

35) Proces- en effectevaluatie Team High Tech Crime (extern)

Het Team High Tech Crime (THTC) is een belangrijk onderdeel van het Nederlandse opsporingsapparaat. De samenstelling (integratie van verschillende disciplines) en werkwijze (niet alleen opsporen maar ook verstoren) van het THTC is tot op zekere hoogte anders dan bij andere opsporingseenheden. Dat is de eerste reden om de ervaringen in de praktijk te onderzoeken. Die ervaringen zijn ook van belang voor de oprichting van het Multidisciplinair Interventieteam (MIT). Mede op basis van de ervaringen van het THC kan bezien worden hoe de inrichting en werkwijze van het MIT kan bijdragen aan data-gedreven, systemisch en proactief werken in de strijd tegen de georganiseerde, ondermijnende criminaliteit.

36) Uitvoeringspraktijk en resultaten van het verbeterprogramma Politiediensten Centrum (PDC) Next Level (extern)

In het Inrichtingsplan bij de Politiewet 2012 is het Politie Dienstencentrum (PDC) beschreven. Het verbeterprogramma PDC Next Level beoogt de dienstverlening naar een hoger plan te tillen. Het doel van dit onderzoek is een beeld te geven van hoe het PDC functioneert. Welke verbeteringen streeft het PDC Next Level na en hoe wordt hieraan vormgegeven?

37) Review prestatiemeting politie in enkele andere landen (extern)

De bekostiging van de politie vindt plaats vanuit de algemene middelen. Daarover moet verantwoording worden afgelegd. De manier waarop het verantwoorden van het politiewerk vorm moet krijgen krijgt is onderwerp van discussie. Dat het een lastig te beantwoorden vraag is blijkt uit Nederlandse en buitenlandse literatuur. Er is behoefte aan een actuele overzichtsstudie van de bevindingen die de buitenlandse literatuur oplevert over de wijze waarop de concrete

verantwoording van de politie in de onderzochte landen plaatsvindt en de lessen die daaruit getrokken kunnen worden.

38) Evaluatie van het zelfstandig bestuursorgaan Politieacademie (extern)

Het doel van dit onderzoek is het evalueren van de doelmatigheid en doeltreffendheid van het functioneren van de Politieacademie (PA). Sinds 2017 functioneert de PA in een nieuw stelsel. Daarin zijn de mensen en middelen van de PA, ondergebracht bij de politie. In het onderzoek zal onder meer worden nagegaan of de PA in het huidige stelsel de kwaliteit van het politieonderwijs, -examinering en de onderzoeks- en kennisfunctie voldoende kan borgen en hoe het staat met de aansluiting tussen politieonderwijs en -onderzoek en de politie.

39) Evaluatie afhandeling waterschade Limburg (extern)

De Wet tegemoetkoming schade bij rampen (Wts) is van toepassing verklaard op de enorme wateroverlast medio juli 2021 in met name Limburg. Een belangrijke onderzoeksvraag is hoe de uitvoering heeft plaatsgevonden en wat daarvan kan worden geleerd. Het eerste deel van het onderzoek omvat o.a. de samenwerking tussen de betrokken partijen onder regie van JenV, de opgestelde quick scan om te komen tot een indicatie van de totale schade, de vaststelling van het schadegebied en de totstandkoming van de Ministeriële regeling Wts. Het tweede deel betreft de behandeling van de verzoeken tot tegemoetkoming schade door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO).

40) Internationale vergelijking beleid veilige landen van herkomst (extern)

Asielzoekers uit veilige landen maken heel weinig kans op asiel in Nederland. Om asielaanvragen sneller af te handelen heeft het kabinet een lijst met veilige landen gemaakt. Voor deze groep asielzoekers is een versoberde opvang beschikbaar. Het onderzoek geeft een beeld van het veilige-landenbeleid van andere EU-lidstaten. Hoe vergaren zij informatie over de herkomstlanden van asielzoekers en hoe gaan zij om met vertrouwelijke bronnen? Ook wordt onderzocht op grond van welke bronnen en criteria andere lidstaten de eerste beoordeling uitvoeren en hoe die procedure is vormgegeven. Zijn de beoordelingen openbaar? Hoe ziet de asielprocedure eruit voor personen afkomstig uit een veilig land van herkomst? Gelden er andere voorwaarden voor de opvang en terugkeer en hoe verloopt de terugkeer van veilige-landers in vergelijking met die van andere afgewezen asielzoekers?

41) Reiseroutes irreguliere migranten (extern)

Er komen veel asielzoekers naar Nederland waarbij van een groot deel onbekend is hoe ze naar Nederland zijn gereisd. De informatie die over reiseroutes bestaat is gefragmenteerd en onvolledig. Daar komt bij dat reiseroutes steeds veranderen. Het onderzoek inventariseert welke relevante informatie precies bij betrokken organisaties in de migratieketen beschikbaar is en op welke wijze die kan bijdragen aan een actueel beeld van de reiseroutes die asielzoekers gebruiken om naar Nederland te komen. Hoe wordt informatie over reiseroutes op dit moment samengebracht en welke knelpunten komen daarbij naar voren? Hoe gaan andere EU-lidstaten hier mee om?

42) Beleidsvaluatie B8/3 verblijfsvergunning (extern)

In 2019 zijn maatregelen getroffen ter regulering van de hoge instroom van vreemdelingen die aangifte willen doen van mensenhandel en daarbij aanspraak maken op een zogenoemde B8/3-verblijfsvergunning. Hebben de getroffen maatregelen bijgedragen aan het doel? Welke knelpunten zijn er gesignaleerd? Hoe is de situatie nu?

43) Longitudinaal onderzoek cohort statushouders II (intern)

In de periode 2016-2021 is samen met CBS, SCP en RIVM een longitudinaal onderzoek uitgevoerd onder asielmigranten en nareizigers die tussen 1 januari 2014 en 1 juli 2016 in Nederland een verblijfsstatus hadden gekregen. Het onderzoek behelsde de eerste vijf jaar in Nederland, toen de cruciale eerste stappen op het integratiepad werden gezet. Dezelfde groep statushouders wordt nu nog vijf jaar gevolgd, met als overkoepelend doel het in kaart brengen en verklaren van de leefsituatie en positieverwerving van statushouders. Welke individuele kenmerken van statushouders dragen bij aan een succesvolle integratie op de middellange termijn en welke kenmerken staan succesvolle integratie in de weg? Welke rol speelt de ontvangende samenleving in het bevorderen of belemmeren van een succesvolle integratie op de middellange termijn?

44) Rondreizende minderjarige vreemdelingen in Europa (intern)

Uit een recent georganiseerde Kennistafel door de Directie Migratiebeleid over het onderwerp rondreizende Alleenstaande Minderjarige Vreemdelingen (AMV's) (met multiproblematiek), kwam naar voren dat de kennis over deze groep beperkt en versnipperd is. Het algehele doel van dit onderzoek is om een internationaal beeld te schetsen van de kwestie van rondreizende AMV's in Europa. Wat zijn de (achtergrond)kenmerken van deze groep jongeren en hun motieven om hun land van herkomst te verlaten en naar/door Europa te reizen. Ook wordt in kaart gebracht wat de factoren zijn die ten grondslag liggen aan multiproblematiek onder deze groep jongeren. Daarnaast wordt nagegaan of er sprake is van uitbuiting van (een deel van) deze jongeren en mogelijke betrokkenheid criminele netwerken. Is er sprake van (andere vormen van) slachtofferschap? Hoe wordt er in andere EU-landen tegen dit fenomeen aangekeken?

45) Eindevaluatie programma Landelijke Vreemdelingenvoorzieningen (extern)

Het regeerakkoord Vertrouwen in de Toekomst stelt dat er acht centra van Landelijke Vreemdelingenvoorzieningen (LVV's) moeten komen om illegaliteit in steden te verminderen. Inmiddels zijn met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) samenwerkingsafspraken gemaakt en met de steden Groningen, Eindhoven, Amsterdam, Utrecht en Rotterdam convenanten gesloten die zien op het uitvoeren van een pilot van drie jaar. Op basis van de tussenevaluatie in maart 2021 en mede vanwege de coronasituatie is besloten de ontwikkelfase van de pilots te verlengen. Aan het eind van deze periode dienen de pilots geëvalueerd te worden. Een belangrijke vraag is welke (kwantitatieve en kwalitatieve) resultaten de LVV-pilots hebben behaald bij het vinden van bestendige oplossingen (legalisering, terugkeer of doormigratie). Welke mechanismen hebben duidelijk meerwaarde gehad bij het bereiken van die bestendige oplossingen, en welke mechanismen zijn niet effectief gebleken? Wat kan gesteld worden over de effectiviteit van landelijke instrumenten zoals het Multidisciplinair Review Team en het medisch casusoverleg?